

**KÜLTÜR FARKLILIKLARI EKSENİNDE GİRİŞİMCİLİK
ANLAYIŞINDAKİ DEĞİŞİMLER VE YABANCI GİRİŞİMCİLİK****THE VARIATIONS IN ENTREPRENEURSHIP
PERCEPTION AS PART OF CULTURAL DIVERSITY
AND FOREIGN ENTREPRENEURSHIP****Hayriye BAŞCI NUR* Filiz ERATAŞ ******Özet**

Son yıllarda üzerinde önemle durulan konulardan biri de girişimcilik ve girişimci kültürün toplumlar arasında gösterdiği farklılıklardır. Girişimciliğin öneminin artması, ekonomilerin iktisadi ve sosyal gelişimi açısından hayati işlev görmesiyle yakından ilişkilidir. Girişimcilik, ülkelerin kalkınmasında, teknolojinin gelişmesinde büyük rol oynarken, ayrıca ülkenin sanayileşmesine, endüstriyel çeşitliliğine ve rekabet gücünün düzeyine de önemli katkılar sağlamaktadır. Giderek artan girişimcilik faaliyetleri, durgun ekonomileri harekete geçirmekte, yeni iş alanlarının oluşturulmasına ve istihdam sorunlarının çözümüne yardımcı olmaktadır. Girişimcilik, aynı zamanda gelişmekte olan ülkeler açısından ekonomik büyüme için vazgeçilmez bir araç olarak görülmektedir. Bu olgu, bugün için gelişmiş ekonomiler dahil olmak üzere küresel ölçekte kabul görmektedir. Girişimcilik, sosyal ve kültürel yapının olanaklarıyla yakından ilişkilidir. Bazı toplumlarda girişim ruhu ve coşkusu baskılanırken, bazılarında teşvik edilmektedir. Girişimciliğin genel kabul görmüş tanımı içinde yer alan “risk alabilme gücü” ve “yeniliklere açık olma” geleneksel toplumlarda zayıf kalabilmektedir. Geleneksel toplumlarda, düzeni değiştirmek ve alışılmış kalıpların dışına çıkmak hoş görülmez ve bastırılmak istenir. Bunu çözmek ve girişimci ruhtan olabildiğince yararlanmak adına yabancı girişimcilik devreye girmektedir. Türkiye'nin bugüne kadar yeterince yararlanamadığı yabancı girişimci (yabancı sermaye) kavramı, Türk ekonomisinin küresel düzeyde rekabet edebilen bir ekonomiye dönüşümü için önemli bir role sahiptir. Bu çalışmada, Türkiye'nin yabancı girişimciden en üst düzeyde yararlanabilmesi için oluşturulması gereken ekonomik ve politik yapı üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Girişimci Kültür, Yabancı Sermaye.

Abstract

In recent years, one of the most emphasized subjects is entrepreneurship and the differences of the entrepreneurial culture between the societies. The increasing importance of entrepreneurship is closely related to having a vital role in the financial and social progress of the economies. Entrepreneurship, plays an important role in development of the countries and technology, also contributes to industrialization, industrial diversity and the level of competitiveness. The increasing entrepreneurial activities assists in stimulating stagnant economies, establishing new business areas and solving the employment issues. Entrepreneurship, also is considered as an indispensable tool for economic growth

* Araştırma Görevlisi, Celal Bayar Üniversitesi, İ.İ.B.F., İktisat Bölümü, hayriyebasci@hotmail.com

** Araştırma Görevlisi, Celal Bayar Üniversitesi, İ.İ.B.F., İktisat Bölümü, filizeratas@gmail.com

in developing countries. This phenomenon is accepted worldwide, including the developed economies. Entrepreneurship is closely related to the opportunities that the social and cultural structure can offer. In some societies, the enthusiasm and the spirit of entrepreneurship are suppressed while they are being encouraged in others. “The power of taking risks” and “being open to the new” which is a part of the generally accepted definition of entrepreneurship could be ineffectual in traditional societies. In the traditional societies, to change the rules of the social order and break with the tradition is not tolerated and is wanted to be suppressed. In order to deal with this problem and make the best of the spirit of the entrepreneurship, the foreign capital steps in. The concept of foreign entrepreneur (foreign capital) that Turkey has not benefited efficiently so far, has an important role in the transformation of the Turkish financial and industrial system to an economy that may be globally competitive. In this research, the financial and political structure which is needed to be established in Turkey in order to make the best use of the foreign entrepreneur will be examined.

Keywords: Entrepreneurship, Entrepreneurial Culture, Foreign Capital.

Giriş

Girişimcilik, 1980’li yıllardan itibaren toplumların kalkınması ile ilgili yapılan araştırmalarda sıklıkla karşılaşılan ve önem verilmeye başlayan konulardan birisi olmuştur. Girişimcilik, mevcut durumun sürdürülmesinden ziyade yenilikçilik, yaratıcılık gibi mevcut durumun dışına çıkmayı gerektiren; toplumların ve organizasyonların değişimi başarılı gerçekleştirmelerini sağlamalarına yardımcı olan bir süreçtir. Klasik olarak bakıldığında girişimcilik faaliyetlerinde bulunan kişi, kar elde etmeyi amaçlayarak, kendi işini kuran, çeşitli üretim faktörlerini bir araya getirerek ve risk üstlenerek üretim sürecinde bulunan ve bunun sonucunda da kar elde etmeyi amaçlayan kişidir. Günümüzde ise girişimci, sürekli olarak mevcut durumun ötesine geçebilmek amacıyla yenilikler ve değerler ortaya koyabilen, daha önce fark edilememiş fırsatları tespit edip kullanabilen kişidir.

Bazı toplumların girişimcilik konusunda gösterdikleri performans farkının oluşmasında, topluma ait kültürel değerler önemli ölçüde etkili olmaktadır. Girişimciliğin önemli niteliklerinden olan başarı ihtiyacı duyma, risk üstlenme, cesaret, birikim yapma gibi özelliklere dair ilk telkinler ve uyarımlar kültür tarafından sunulmaktadır. Çalışmada öncelikle girişimci ve girişimcilik kavramları incelendikten sonra, girişimci kişilik ve kültür kavramlarına değinilmiştir. Ardından, kültürün girişimciliğe ne şekilde etki ettiği konusu açıklanmaya çalışılmıştır.

Günümüzde girişimciliğin kalitesinin gösteren birçok parametre vardır. Yenilikçilik, patent başvurusu, Ar-Ge harcaması ve bunun alt bileşenleri, rekabetçilik endeksindeki sıra, dış ticaret dengesi, ihraç ve ithal mallarının katma değer açısından düşük olması, açılan ve kapanan şirket sayısı, nesilden nesile başarıyla devredilen şirket sayısı gibi birçok gösterge tanımlamak olasıdır. Girişimciliğin taklit edilerek başarılı girişimcilerin bulunduğu ekonomik çevrelerde daha hızlı geliştiği varsayıldığında, ülkemizde girişimci ruhu arttırmak, başarılı girişim örneklerinin ülkemize girmesini sağlamak adına yabancı girişimciliğin artması gerekmektedir. Ancak bunun sağlanması için temel reformlara değinmek ve ekonomideki kurumsallaşma çalışmalarına dikkat etmek gerekmektedir. Çalışmada Türkiye’nin girişimcilik performansı değerlendirildikten sonra, yabancı girişimcilikten daha çok yararlanmak adına yapılması gerekenler üzerinde durulmaktadır.

1.Kültür Farklılıkları Ekseninde Girişimcilik

1.1. Girişimcilik Kavramı

Girişimcilik kuramsal olarak iktisadi bir çerçevede ele alınan bir kavramdır. Ekonomi biliminin temelini oluşturan kişi olarak bilinen Adam Smith, girişimci ile sermaye sahibi kavramlarını birbirinden ayırmamıştır. 19'uncu yüzyıl başlarında ortaya çıkan Neo-klasik ekol, bu görüşü devam ettirmiş ve girişimcinin işyeri yöneticisi olduğu kabul edilmiştir. Kısacası, girişimci, yönetici olarak maaş alan ve ekonomik teoride özel bir konumu olmayan kişidir (TÜSİAD, 2002:35).

Girişimcilik konusundaki bilimsel tanım ilk kez 1803 yılında Jean Baptiste Say tarafından yapılmakla birlikte, Say'ın öncesinde, Cantillon, Condillac ve Von Thünen bu girişimciliği konu alan çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. 18. yüzyılın son çeyreğinde Cantillon, girişimciliğin risk alma ya da risk üstlenme vasfını öne çıkarmıştır. Say'ın tanımlaması ise, girişimci denilen yeni bir üretim faktörüne dikkat çekmiştir. Say, girişimciyi; toprak, emek ve sermayeyi temin ve organize ederek üretime yönlendiren üretim faktörü olarak tanımlamıştır (Schumpeter,1982:76). Üstelik Say, sermaye sahibi ile girişimcinin işlevini yönetim, işletmecilik, denetim, karar alma gibi süreçlerde birbirinden ayırmakta ve girişimciliğin kazancı olan karın, üretimin iyi ya da kötü taraflarının peşinen kabul edilmesi ile ortaya çıktığını ileri sürmektedir (Alada, 2001:48).

1934'te Joseph A. Schumpeter, girişimciliğin keşif ve yenilik yapma vasıfları üzerinde durmuştur. Schumpeter, riski üzerine alma vasfının girişimciliği tanımlayacak yeterli bir özellik olmadığını, yenilik yapmayan işadaminin girişimci sıfatını alamayacağını dikkatle vurgulamıştır (Alada, 2001:51).

Tablo 1'den izlenebileceği gibi girişimcilik kavramı farklı dönemlerde farklı açılardan incelenmiştir.

Tablo1: Girişimcilik Kavramının Gelişimi

Dönem	Girişimcilik Kavramının Kullanımı
Ortaçağ Dönemi	Bu dönemde girişimcilik, büyük ölçekli üretim projelerini yöneten bir aktör ya da yönetici olarak benimsenmiştir. Bu türden büyük ölçekli üretim projelerinde girişimci, herhangi bir risk almamakta, sadece tahsis edilen kaynakları kullanarak projeyi yöneten kişidir.
17. yüzyıl	Girişimcilik kavramı ile risk arasında ilk kez bu dönemde ilişki kurulmuştur. Girişimci kar ya da zarar etme riskini üstlenerek, devletle anlaşma imzalamak suretiyle mal ya da hizmet tedarikinde bulunan kişidir.
1725 Richard Cantillon	Girişimci, sermayeyi tedarik eden kişiden farklı olarak risk üstlenen kişidir. Girişimci belirli bir fiyattan satın alan, ancak belirsiz fiyattan ürününü satan, bu nedenle riskle faaliyetlerini sürdüren kişidir.

1797 Beaudeau	Girişimci, risk üstlenen, planlayan, idare eden, organize eden ve sahip olan kişidir.
1803 Jean Baptiste Say	Sermaye karından, girişimci karını ayırt etmiştir.
1876 Francis Walker	Fonları tedarik edip faiz alanlarla, yönetsel becerilerinden dolayı kar elde edenleri ayırt etmiştir.
1921 Frank H.Knight	Risk ile belirsizliği birbirinden ayırmıştır.
1934 Joseph Schumpeter	Girişimci, inovasyon yapan ve denenmemiş teknolojileri geliştiren kişidir.
1961 David McClelland	Girişimci, faal, orta düzeyde risk alan kişidir.
1964 Peter Drucker	Girişimci fırsatları maksimize eden kişidir.
1975 Albert Shapero	Girişimci, teşebbüs eden, inisiyatif alan, bazı sosyal ve ekonomik mekanizmaları organize eden ve iflas riskini göze alan kişidir.
1980 Karl Vesper	Girişimciler, ekonomistler, psikologlar, işadamları ve politikacılar tarafından farklı değerlendirilmektedir.
1983 Giffort Pinchot	İç girişimcilik, işletme içinde çalışan bireylerin girişimciliğidir.
1985 Robert Hisrich	Girişimcilik, finansal, sosyal, psikolojik risklerle birlikte parasal ve kişisel tatmin elde etme, bu amaçla, gerekli zaman ve çabayı harcayarak farklı bir değere sahip bir şey yaratma sürecidir.

Kaynak: Hisrich,Robert D. ve Michael P.Peters, Entrepreneurship-Starting, Developing and Managing a New Enterprise, 3.Baskı, USA:Irwin Publishing,1995:6'dan aktaran Döm, S. (2006). Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği, Ankara: Detay Yayıncılık, s. 11.

Günümüzde girişimci, emek, teknoloji, sermaye ve doğal kaynaklar olarak sayılan üretim faktörlerini en güncel teknik yöntem ve bilgilerle analiz edip bir araya getirerek mal veya hizmet üreten birey olarak ön plana çıkmaktadır (*İGİAD,2008:21*). *Girişimcilik ise, girişimcilerin risk alma, fırsatları kovalama, hayata geçirme ve yenilik yapma süreçlerinin tümüne verilen bir ad olarak tanımlanmaktadır (TÜSİAD,2002:34)*.

1.2. Girişimci Kişilik

Girişimciliğin bir takım kişisel özelliklerin bileşimi olduğu konusunda önemli bir fikir birliği vardır. Genel anlamda girişimciler bağımsız, risk üstlenen, yenilikçi, sezgilerine ve şanslarına güvenen, belirsizliğe karşı toleransı olan, başarı için fırsat kollayan, ve başarıya arzusuna sahip insanlardır.

Yenilikçilik, girişimcilik tanımının odak noktasını oluşturmaktadır. Yenilikçi olmak, yeni ürünler, yeni yöntemler oluşturma, yeni pazarlara girme, yeni bir organizasyon yapısı kurma ve tüm bunlara yönelik bir irade ortaya koymayı içeren bir eğilimdir (Erdoğan, 2007:42). Yenilik, yaratıcı fikirler üzerinde çalışacak yetenekli ve birbirini tamamlayan insanların emeğini gerektiren zor bir işdir. Çağdaş toplumlarda, girişimciden beklenen sürekli şekilde yenilikleri geliştirmeleridir. Bu yönden modern girişimcinin gücü; yenilik yapma ve yaptığı yenilikleri somut ticari ürünlere dönüştürebilme yeteneğiyle değerlendirilmektedir (Duran, Saraçoğlu,2009:60). Girişimci değişimi normal ve sağlıklı görür, Schumpeter'in söylediği gibi "yaratıcı yıkıcılık" görevini üstlenmiştir. Bir diğer deyişle, geleneği yıkarak yeniyi yaratmaktadır. Değişim her zaman zordur, bu zoru yenmek için girişimci hem üretim, hem de kullanım aşamasında karşılaşılabileceği dirençleri hesaplamak ve onları aşmaya yönelik çabalar göstermek zorundadır (TÜSİAD, 2002: 37).

Geleneksel anlamda girişimcilik, risk üstlenme eylemidir. İşletmelerde özellikle yönetici kademesindeki kişiyle girişimciyi birbirinden ayırt etmek gerekmektedir. Çünkü girişimci işletmenin kar ve zarar riskini üstlenmektedir. Yüksek başarıya güdüsüne sahip olan girişimcinin aldığı risk, maddi sınırları aşan niteliktedir.

Girişimcilerin kişilik özelliklerinden biri de proaktifliktir. Proaktif kişilik, bulunduğu koşullardan daha iyisini arzulayan, fırsat kollayan, inisiyatif sahibi, dinamik ve değişimi yakalamaya çalışan kişidir. Girişimci, değişimi karlı bir çıkar kapısı olarak kavrayıp, onun içinde ortaya çıkacak somut geleceği, toplumun ihtiyaçları yönünde biçimlendiren kişileridir (Top, 2006: 6).

1.3. Kültürler Arası Farklılaşma

Kültürel farklılıklar, farklı kişilik, benlik ve karakter yapılarının oluşumuna kaynaklık ederler. Bu yüzden birbirinden farklı kültürlerin yetiştirdiği insanlar benzer konu ya da koşullar karşısında farklı tepkiler vermektedirler. Kimi kültürler, dışa açık, özgür, bağımsız kişiliklerin oluşumuna fırsat tanırken, kimileri, bağımlı, korumacı ve güvensiz kişilikler üretir.

Hofstede'in bir topluma ait olan kültürün farklı boyutlar kapsamında düşünülmesi gereğinden hareketle yaptığı çalışmada, kültürel farklılaşmaya sebep olan, belirsizlikten kaçınma, güç mesafesi, erillik-dişilik ve bireycilik-toplumculuk boyutları bu alanda genel kabul görmüş boyutlardır. Bu boyutlara ek olarak Sargut'un (2001) çalışmada yer verdiği denetim noktası boyutu da eklenmiştir.

Belirsizlikten kaçınma boyutu; toplumların, bilginin yetersiz olduğu, açık olmadığı veya hiç olmadığı, değişimin hızının ve boyutunun öngörülemediği durumlar-

dan duydukları tedirginlik düzeyi ile ilgilidir (Hofstede, 1984:25). İnsanlar belirsizlik içeren ortamlara uyum göstermekte önemli sorunlar yaşarlar. Belirsizliğe toleransı yüksek olan bireylerin, belirsizlik ve bilgi yükü altında uygun ve esnek davranışlar sergileyebildikleri ve bu kişilerin diğer insanların içsel özelliklerine daha duyarlı oldukları görülmektedir (Sargut,2001:180). Bu toplumlarda insanlar daha özgür olmayı, risk üstlenmeyi, yenilik ve değişime açık olmayı tercih etmektedirler. Belirsizlikten kaçınma eğilimi yüksek bireylerden oluşan toplumlarda, bireyler kendileri için yaşamı daha güvenli hale getirmek adına biçimsel ve yazılı kuralları artırma çabasında olmaktadır. Düşünce yapılarına ters gelen fikirlere karşı çıkma ve mutlak doğruluğu olan arama faaliyetlerini gerçekleştirmeleri kaçınılmazdır.

Güç mesafesi boyutu, bir topluluğun bireyleri ve örgütlerinde gücün eşit olmayan bir biçimde dağılımı ile ilgilidir. Bazı toplumlarda ve kültürlerde az gücü olan insanlar, gücün eşit olarak dağıtılmadığını kabullenmişlerdir. Başka bir deyişle, toplumdaki bireyler arasındaki güç mesafesi fazladır. Böyle bir toplumda üst makamlarda bulunanlar haklı olmak için doğruyu bilmek zorunda değillerdir. Çünkü haklılıkları sahip oldukları güçten kaynaklanmaktadır (Sargut,2001:182). Toplumlara göre; bireyin yaşının, ailesinin, eğitim gördüğü kurumun saygınlığının bireylere güç verdiği bilinmektedir. Bu faktörlerin etkisiyle, bireyin çabasına, eğitimine ve deneyimine bakılmaksızın bireye güç ayrıcalığı getirilmektedir. Düşük güç mesafeli toplumlarda, gücün neden olduğu farklılıklar en aza indirilmeye çalışılır. Toplumsal ve örgütsel hiyerarşinin az olması, insanların birbiriyle rahatça iletişim kurmasını, ve insanların risk almaktan korkmamasını getirir. Yüksek güç mesafeli toplumlarda ise, güç farklılıkları benimsenmekte ve kurumsallaştırılmaktadır. Astarlar üstlerinin gücünü kabul etmişlerdir ve onların yönlendirmeleriyle hareket etmektedirler. Bu sistemlerdeki oluşabilecek belirsizliklerin güç mesafesi aracılığıyla azaltılmaya çalışıldığı gözlemlenmektedir.

Kültürün erillik boyutu olarak da adlandırılan bir kültürün erkeklik boyutu, atılganlık, para kazanmaya önem verme, kendine güvenme, kararlılık, bağımsız olma eğilimlerinin egemen olması gibi özellikleri sergilemektedir. Dişi kültürün göstergeleri ise, uyumlu olmaları, fazla öne çıkmayan, içe dönük karakterlere açıklık göstermeleri, merhametli ve sadık olmaları şeklinde ortaya çıkmaktadır. Erkek kültürlerde, çalışmak için yaşamak ilkesi benimsenirken dişi kültürlerde yaşamak için çalışmak ön plana çıkmaktadır(Aytaç, 2006:155). Erkek kültürlerde çocuklar, hırslı, girişken, rekabetçi bir tarzda yetiştirilmektedir.

Bireycilik-toplumculuk algısı, belli bir toplumda, bireysel değerlerin mi yoksa toplumsal değerlerin mi egemen değerler olarak algılandığını gösteren kültürel bir boyuttur. Kimi toplumlarda bireyciliği ön plana çıkaran inançlar ve değerler daha önemli iken, kimi toplumlarda ise toplumculuk ön plandadır. Bireycilikte önemli olan nokta kişisel yeterlilik ve kontroldür. Bireyin amaçlarını oluşturması ve kendi başarılarından gurur duyması süreci söz konusudur. Bireyci kültürlerde kişiler ben merkezli düşünceye sahiptirler ve denetim bireyin içsel baskısıyla sağlanmaktadır. Ortak davranışçı (kolektivist) toplumlarda ise grubun ya da toplumun çıkarları bireyin çıkarlarından

tüstün tutulmaktadır. Paylaşım, işbirliği ve grubun uyumuna önem verilmektedir. Bi-reyler kendilerini grubun bir parçası gibi hisseder, bireysel çıkarlarını düşünmeden gruba katkı vermeye hazırdırlar. Ortak davranışçı kültürler üyelerini dışsal-toplumsal baskıyla denetlenmektedir (Sargut, 2001:185).

Denetim noktasına göre insanlar içseller ve dışsallar olarak ikiye ayrılır. İçseller kendi hayatlarını denetleyebileceklerine inanmaktadırlar. Başarı ya da başarısızlıklarının kendi ellerinde olduğunun bilincindedirler. Oysa dışsallar olayların ve durumların kendi davranışlarından bağımsız geliştiği inancındadırlar. Her toplumda ve kültürde içseller ve dışsallar vardır. Ancak bazı toplumların içsellliği, bazı kültürlerin de dışsallığı özendirebileceği söylenebilmektedir. Örneğin belirsizlikten kaçınmayı öngören bir kültürün daha çok dışsal davranış biçimlerini ve değerleri dayatması olasıdır. Çünkü belirsizliğe tolerans ile içsellik arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır (Sargut, 2001:196).

1.4. Kültürün Girişimciliğe Etkisi

Kültür, insanların davranışlarına ve kişiliklerine doğrudan etki eden bir sistemdir. Geleneklerden aile içerisinde alınan eğitime, ahlaki kurallara, kişilik yapısına, davranış biçimine, yaşam tarzına ve sosyal çevreye kadar bir çok öğede kültürün izleri görülmektedir. Ön kabullerimiz ve tercihlerimiz büyük ölçüde, içerisinde yaşadığımız toplumsal kültürün bir eseridir (Aytaç, 2006:153). Girişimciliğin de; kültürel değerlerden etkilenmesi olasıdır. Girişimci güdülerin ve davranış kalıplarının oluşumunda kültürel yapı önemli bir rol üstlenmektedir.

Hiçbir kültür; girişimciliği destekleyen ya da girişimciliğe karşı olan bir kültür olarak tanımlanamaz. Kültürle girişimcilik faaliyeti arasında bir ilişki kurulurken, hangi tür kültürlerin girişimciliğe destek verdikleri, hangilerinin engelleyici etkilere sahip oldukları sorunu önem taşımaktadır. McClelland (1962), girişimciliğe destek veren kültürlerin üç temel davranışı öne çıkarttıkları ve bunların yüksek sorumluluk üstlenme, hesaplı risk alma ve performansa dönük geribildirim talep etme olduğu üzerinde durmaktadır (Aytaç, 2006:154).

Girişimci özelliklerinin toplumda genel kabul görmesi, girişimci değerlerin ve davranışların onaylanması, hatta ödüllendirilmesi ile girişimcilik yaygınlaşmaktadır. Sosyal ve kültürel değer farklılıkları nedeniyle girişimciliğin çok kabul görmediği bazı ülkelerde başarısız olma korkusu yüzünden kişiler risk almaktan çekinmektedirler. Bu da yeniliklere açılacak kapıların kapatılması anlamına gelmektedir.

Sosyal ortamın etkilerini inceleyen çalışmalar aile ortamının önemine dikkati çekmektedir. Kimi geleneksel, ataerkil aile yapıları girişimciliği kısıtlamaktadır. Ataerkil aile yapılarında, anne-babanın sıkı denetimi ve çocukların ebeveynlerine itaat güdüsü çok baskındır. Çocuklarının garanti bir işte çalışmasını isteyen aileler, yönlendirmeleri de bu şekilde yapmaktadır. 'Az da olsa düzenli bir gelir olsun' veya 'çalışma saatleri belirli olsun' gibi düşünceler girişimcileri kültürel yönde etkileyen engellerdendir. Bu yapı içinde yetişen çocuklarda yenilikçiliğe açıklık, bireysel başarının hedeflenmesi, dinamizm,

üretkenlik, risk almak gibi girişimciliğe özgü değerlerin oluşması zorlaşmaktadır. Buna karşın, modern toplumlar ve aile yapıları, görece değişken, dinamik, rekabetçi bir kültüre açıklık göstermektedirler (Aytaç, İlhan, 2007:108). Türkiye'nin toplumsal yapısına bakıldığında da girişimcilikten çok mecburi bir garantıciliğin daha yaygın olduğu görülmektedir. Girişimciliği uyarmada eğitim önemli bir etkidir. Girişimciliğin, yüksek eğitimsel ortamlarda daha hızlı arttığı görülmektedir. Eğitimin, bireye, kendine güven ve bağımsızlık gibi özellikleri kazandırmasıyla birlikte, yüksek öğretim kurumları bireylerle çeşitli kariyer seçenekleri sunmakta, onların ufkunu genişletmekte ve fırsatları algılamada bir adım önde kılmaktadır. Eğitimli kişilerin girişimciliği ileri teknoloji ve bilgi isteyen dolayısıyla rekabet gücü yüksek alanlarda yoğunlaşmakta, eğitim düzeyi düşük kişilerin geliştirdiği girişimcilik ise daha çok emek yoğun ya da geleneksel ve ulaşılabirliği geçmiş olan teknolojiyi kullanan alanlarda yoğunlaşmaktadır (Ersoy, 2010:73).

Bireyler arasındaki güven ilişkisinin düşük ya da yüksek olması da girişimciliği etkilemektedir. Araştırmalara göre, toplumlarda yükselen güven düzeyi işbirliği eğilimini arttırmaktadır. İşbirliği ise toplumsal dinamizm ve gelişme için ateşleyici bir rol oynamaktadır. Bazı kültürlerde birbirini tanımayan kişiler arasında bile güven duygusu gelişmiş olabilmektedir ki bu kültüre sahip toplumlarda toplumsal sermaye birikimi fazladır.

Cizilen bu çerçeveden sonra kültürün girişimciliğe etkisi konusunda, kültürel farklılaşma adına genel kabul görmüş boyutların başlıkları altında girişimcilik özellikleri incelenecektir.

Belirsizlikten kaçınma boyutu incelenecek olursa, belirsizliğe toleransı yüksek olan yöneticilerin eylemlerinde girişimci özellikler sergilediğini görülmektedir. Bu bireyler araştırmacı kişilikleri ve karmaşık işleri çözüme yönündeki yetenekleri ile belirsiz bir ortamda hızlı ve doğru karar verebilmektedirler. Williams ve Narendran (1999), belirsizlikten kaçınmanın teşvik edildiği toplumlarda, kurumlar ve insan ilişkilerinde, yerleşik kalıpların tercih edildiğini ifade etmişlerdir (Aytaç, İlhan, 2007:111). Belirsizlik, endişe, korku ve stres yarattığı için güvenli bulunmaz. Bu nedenle girişimsel riske yönelim zorlaşır. Bu konuda Türk toplumunun kültürel niteliğine bakıldığında, belirsizlikten kaçınma düzeyinin yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır. Örneğin ülkemizde yaygın bir uygulama olan "yaşam boyu istihdam" belirsizlikten kaçınma eğiliminin doğal bir sonucudur (Sargut, 2001:182). Bireyler çalıştıkları işten memnun olmasalar ve yeni bir iş kurma düşünceleri olsa dahi, işten çıkma riskini alamadıkları için, yeni iş fikirleri hayata geçirilememektedir. Güney ve Nurmakhmatuly (2007)'nin yaptığı çalışmada üniversiteli Türk gençlerinin mezun olduktan sonra ikinci sırada bir kamu kuruluşunda çalışmayı tercih ettikleri görülmektedir. Bunun nedeni, az olan belirsizlik toleransının Türkiye'de güç mesafesini artırması ve dolayısıyla da girişimcilik için gerekli olan riskleri almayı engelleyici olmasıdır.

Çalışmalarda, girişimciliğe olan etkisinin daha iyi anlaşılabilmesi için, güç mesafesi boyutu belirsizlikten kaçınma boyutu ile birlikte değerlendirilmektedir. Türkiye'de güç mesafesi de, belirsizlikten kaçınma eğilimi de fazladır. Kültürün de etkisiyle, belirsizliğe karşı toleransı azalmış olan kişiler, risk almamak adına, üstlerinin

sözlerinden çıkmayarak, güç mesafesini arttırmaktadırlar. Böylesi bir ortamda kişilerin yenilikçi fikirler geliştirmesi ve gerçekleştirmeye çalışması bir yana sürekli verilen emirleri uygulamaktan başka şansları kalmamaktadır.

Bir kültürün erillik-dişilik boyutunda kendine güven ile alçak gönüllülük özellikleriyle ilgi kurulmaktadır. Erkek kültürlerdeki insanların kendine güven duyguları daha yüksektir. Dişi kültürlerde ise alçak gönüllülük egemen faktör olarak görülmektedir. Girişimci kişilik özellikleri içinde bulunan kendine güven duygusunun erkek kültürler içinde daha rahat yer bulduğu söylenebilmektedir. Erkek kültürlü toplumlarda çocuklar, dişi kültüre göre daha hırslı, girişken, çalışmayı seven ve rekabetçi bir tarzda yetiştirilmektedir. Bir başka deyişle, erkek kültürler, girişimci kişilik oluşumunda daha etkindir.

Kültürel çevrenin toplulukçu ya da bireyci olmasının girişimciliğin en önemli öğelerinden risk almada büyük etkisi bulunmaktadır. Bireyci kişi, bağımsız bir yönelime, kendine yeterlik üzerine bir vurguya, akılcılığa, insanların kendi başarısından gurur duyduğu ve kendine güvendiği bir kültüre işaret etmektedir. Buradan hareketle bireyci kültürlere hakim değerler de hatırlandığında, bireyciliğin girişimcilik için olumlu anlam ifade ettiği söylenebilir. Ortak davranışçı kişi diğer grup üyelerine kendini bağımlı hissedip, amaçlarını grubun amaçlarına uyumlandırmaya çalışmaktadır. Toplumsal davranışını, grup normlarına, görev ve sorumluluklarına göre belirlemektedir. Toplumlarda ise grubun ya da toplumun çıkarları bireyin çıkarlarının üstündedir. Ortak davranışçı kişi için, iç grupla ve diğer kişilerle ilişkide olmak akılcılıktan önce gelmektedir. Bireycilik çağdaşlığın koşutu olarak görülmektedir ve cinsiyet rolleri gibi çağdaş değerlerle bağdaştırılmıştır. Toplulukçuluk ise geleneksel ve tutucu bir ideoloji ile bağdaştırılmıştır (Kağıtçıbaşı,2000:98). Ülkemiz açısından bakıldığında, Türkiye bireyciliğin gelişmediği, ortaklaşa davranışın ağır bastığı bir toplumdur. Türklerdeki hemşehrilik ve adam kayırmancının, karşılaşılan problemleri devlete, Allah'a veya başka güce havale etme alışkanlığının veya kurtarıcı bekleme eğiliminin kökeninde bu ortaklaşa davranış kültürü yer almaktadır. Bu nedenle Türk toplumunda girişimcilik yeterince gelişmemiştir (Coşkun, 2009).

Denetim noktasına göre içseller ve dışsallar olarak ayrılan insanlardan içsel olanların, dışsallara oranla liderlik yetenekleri daha gelişmiştir. Dışsal liderler baskıcı gücü ve tehdidi daha yoğun kullanırken, içsel liderlerin ikna ve uzmanlık gücünü yeğledikleri gözlenmektedir (Sargut, 2001:197). Bir diğer taraftan, içseller yenilikçi ve yaratıcılık isteyen işlerde çalışmaya gönüllü olurlarken, dışsallar sıradan ve rutin işlerden yanadırlar. İçseller başarılarına gelenin kendi yaptıklarının bir sonucu olduğuna inanmaktadırlar. Başarılı olmaya önem verirler, bunun için öğrenme, soru sorma ve sorumluluk üstlenme eğilimleri yüksektir. Bu durumda içsellerin girişimci niteliklerinin öne çıktığını söyleyebilmektedir. Türk toplumunda dışsallık eğiliminin yüksek olduğu yönünde bir kanı vardır. Toplumun genel performansına bakıldığında, belirsizliğe toleransı az olan, dış denetime gereksinim duyan, sürekli dış uyarılar bekleyen, sorumluluk almaktan kaçınan, kurtarıcı bekleme eğilimi fazla olan bireylerin nüfusça fazla olduğu gözlenmektedir. Girişimcilik adına daha çok içsel denetimli insan yaratmak için, egemen kültürdeki dışsallığı özendirilen öğelerin ortadan kaldırılması gerekmektedir (Sargut, 2001:201).

2. Türkiye'nin Girişimcilik Performansı ve Yabancı Girişimcilik

Türkiye'nin girişimcilik konusundaki yeterliliğini inceleyeceğimiz bu bölümdeki bulgularımızla yabancı girişimcilere olan ihtiyacımızın ölçüsünü belirlemeye çalışacağız. Her ülkenin yabancı sermayeye ihtiyacı olduğunu söyleyebileceğimiz küreselleşme çağında, taklit edilerek öğrenilen disiplinli çalışma, düzenli organizasyon yapısı oluşturabilme, cesaret ve atılgan tavır sergileyebilme vasıfları açısından örnek oluşturabilecek yabancı girişimci modellerine olan gereksinimden bahsedeceğiz. Girişimci kişilerin yetiştirilmesi veya girişimci ruhunun oluşabilmesi yeni bir kültürün oluşmasını gerektirmektedir. Bu nedenle toplum yapısının, bakış açısının da değişmesi zorunludur. Bu yeni bakış açısı da yabancı girişimcilerle ortaklık ya da yabancı girişimlerde istihdam edilen kişiler dolayısıyla sağlanabilecektir.

2.1. Girişimciliğin Önemi

Girişimciliğin son dönemde popüler olmasının başlıca sebepleri arasında üç önemli başlık altında toplanabilir (TÜSİAD,2002:40). Bunlardan ilki istihdam sorununun artması, ikincisi yeni ekonominin gittikçe güçlenmesiyle değişen ekonomik yapı ve son olarak ekonomi ve işletme alanlarında teorik gelişmeler ve girişimciliğin genel kabulüdür.

Küresel Girişimcilik Platformu (Global Entrepreneurship Monitor -GEM) tarafından yayımlanan 2012 Küresel Girişimcilik Raporun'da, 69 ülke arasında yapılan araştırmada, yüksek girişimcilik faaliyetleri olan ülkelerin ortalama ekonomik büyümenin üzerinde gelişme gösterdiği belirtilmektedir. Çünkü girişimcilik, işletmeciliğin ve toplumun yapısında bir değişim başlatır ve geliştirir. Bu değişimi sağlayan yenilikçiliktir. Girişimci yeni düşüncelerin oluşturulması, yayılması ve uygulamasını hızlandırmaktadır. Yeni teknolojileri kullanan sektörlerde verimlilik artar ve hızla büyüyen sektörler üzerinden ekonomik büyüme ivme kazanmaktadır.

Girişimcinin tüm faaliyetleri makro ekonomik dengeleri desteklemektedir. Örneğin satış hasılatını arttırmak isteyen girişimci iç ve dış piyasalarda yoğun bir faaliyet gösterecektir. Bu amaçla ihracatını arttıran girişimcinin ödemeler dengesi üzerinde olumlu katkıları olacaktır. Satış ve üretim artışı beraberinde kapasitenin artmasına ve yeni eleman alımına yol açacaktır. Satış hasılatını arttırmak için maliyetleri düşürme yoluna gidecek olan girişimci verimliliğini arttırmayı hedefleyecektir. Ardından, verimlilik artışı tasarruf artışını getirecektir. Tasarrufun bir kısmı yeni yatırımlara dönüştürülürken, bu durum tasarruf-yatırım dengesini olumlu etkileyecek, bir kısmı finans piyasalarında değerlendirilirken finansman dengesini iyileştirecektir. Girişimciliğin hedeflerinden biri de rekabet gücünün artırılmasıdır. Rekabet, fiyat istikrarını beraberinde getirerek ve enflasyonu düşürecektir. Enflasyonun düşmesi faiz oranlarını aşağı çekerken kaynaklar-harcamalar dengesi üzerinde olumlu etki sağlayacaktır.

2.2. Türkiye'nin Girişimcilik Performansı

Bir akademik araştırma konsorsiyumu olan Global Entrepreneurship Monitor (GEM) ülkelerin girişimcilik faaliyetinin düzeyini ve girişimciliğin ekonomik gelişmedeki rolü-

nü belirlemek için girişimcilik faaliyeti ile ilgili nitelikli araştırma verileri oluşturmaktadır. GEM'in yaptığı çalışmalarda ülkeler, faktör, verimlilik ve inovasyon odaklı ekonomiler olarak sınıflandırılmaktadır. Türkiye bu sınıflandırmada verimlilik odaklı ekonomiye sahip ülkeler arasındadır.

GEM'nin girişimcilik tanımlamaları şöyledir:

Kuruluş Aşamasındaki Girişimciler (Nascent Entrepreneurs): 18-64 yaş arasındaki yetişkin nüfus içinde, şu anda bir iş kurmaya hazır, henüz bir ücret-maaş geliri olmayan ya da üç aydan az süredir geliri olan kişilerdir.

Yeni Girişimciler (New Firm Entrepreneurs): 18-64 yaş arasındaki yetişkin nüfus içinde, şu anda bir işletmenin yönetici ya da sahibi olarak aktif çalışan, üç aydan fazla ancak 3-5 yıldan az bir süredir geliri olan kişilerdir.

Erken Evre Girişimciler (Total Early Stage Entrepreneurs-TEA): 18-64 yaş arasındaki yetişkin nüfus içinde, kuruluş aşamasındaki girişimciler ile yeni girişimcileri kapsar.

Kurumsallaşmış Girişimciler (Established Business Owners): 18-64 yaş arasındaki yetişkin nüfus içinde bir iş kurup devam ettiren yönetici ya da işletme sahiplerinden 42 aydan fazla süredir geliri olan kişilerdir.

Tablo 2'de 18-64 yaş aralığı için yukarıda tanımlanan girişimcilerin Türkiye'deki oranının yıllara göre değişimini gözler önüne sermektedir.

Tablo 2: Türkiye'de Girişimcilik Faaliyetlerin Yaygınlığı (%)

	2006	2008	2010	2011	2012
Kuruluş aşamasında girişimci	2.2	3.2	3.7	6.3	7.0
Yeni girişimci	4.0	3.0	5.1	6.0	5.0
Erken evre girişimci	6.1	6.0	8.6	11.9	12.0

Kaynak: GEM Raporlarından yararlanılarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 2'ye göre Türkiye'de erken evre girişimcilik oranı 2010 yılında % 8.6, 2011 yılında ise % 11.9'dur. GEM 2011 Küresel Girişimcilik Raporuna göre 2011 yılında ülkelerin girişimcilik notu da denebilecek bu endeks % 12'dir. Bunun anlamı her 100 yetişkinden 12'si girişimcidir. Geçmiş yıllarla karşılaştırıldığında girişimcilik oranının arttığı görülmektedir. Ancak Türkiye'nin içinde bulunduğu verimlilik odaklı ekonomiye sahip diğer ülkelere bakıldığında ortalama girişimci sayısı %14'tür. Bu oran Çin'de % 24'e çıkmaktadır.

2010 yılına ait verilerin olduğu rapordaki çalışmada Türkiye, ekonomik gelişmede kendisiyle benzer özellikler gösteren ülkeler arasında değerlendirilmektedir. Araştırmaya konu olan 24 ülke arasında Türkiye'nin yeni girişimciler oranı % 5.1 ile dokuzuncu sıradadır. Kuruluş aşamasındaki girişimciler sıralamasında ise Türkiye'nin yeri % 3.7 ile yirminci sıradır.

Bağlı olduğu grupta Türkiye'de kadın girişimci oranı düşüktür. Her 100 erkeğe karşı-

lık 28 kadının girişimcilik faaliyeti içinde olduğu görülmektedir (GEM,2010:31). İş yaşamında erkekler bilgi ve deneyimleri konusunda kendilerine daha fazla güven duymaktadırlar. Kadınlar erkeklere göre başarısız olmaktan daha çok çekindikleri için girişimcilik ruhlarını baskılamaktadırlar.

Girişimcilerin yaş gruplarına bakıldığında, pek çok ülkede girişimcilerin 25-34 yaş arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Türkiye’de ise 25-34 yaş arasındaki girişimcilerin oranı 2008’de % 44.36 iken 2010 yılında bu oran % 31.84’e gerilemiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)’nin yayınladığı “Hanehalkı İşgücü Araştırmasına” göre genç işsizlik oranı ise % 21.6’dır. Bu duruma göre her beş gençten biri işsizdir. Buna karşın 35-44 yaş aralığındaki girişimciler ile 45-54 yaş arasındaki girişimcilerin oranı artmaktadır. Nüfusunun büyük çoğunluğunun gençlerden oluştuğu göz önüne alınırsa girişimcilerimiz yaşlanmaktadır. Bu veriler göstermektedir ki, Türkiye’de bireyler girişimci olmadan önce ilk tercih olarak kurulmuş bir şirkette çalışmak ya da kamuda görev almak istemektedirler (GEM,2001:31). Gençlerimizi, bir kariyer yolu olarak girişimciliği seçmeleri adına cesaretlendirmemiz ve teşvik etmemiz gerekmektedir.

TÜİK’in yayınladığı yıllık girişim istatistikleri 2008 yılında son bulmaktadır. Verilere göre girişim sayısı yıllık sanayi ve hizmet istatistikleri kapsamında olan sektörlerde faaliyet gösteren ve referans dönemde aktif olan tüm birimlerin sayısıdır. 2003 yılından başlayarak inceleyecek olursak, 2003 yılında 1 milyon 740 bin olan girişim sayısı, 2008 yılında 2 milyon 583 bin olmaktadır (TÜİK,2011). Yıllar itibariyle çalışan sayısı ile girişim sayısını oranlandığında ise bir artış gözlenmemektedir.

2.3. Yabancı Girişimcilik

Yabancı sermaye yatırımları, yatırım yapılan ülkeye sermaye girişi sağladığı için sermaye sıkıntısı çeken birçok ülkede önemli bir kaynaktır. Yabancı sermaye yatırımları, uluslararası firmaların ülke içinde ya kendi başlarına ya da yerel ortaklıklar ile gerçekleştirdikleri yatırımlardır. Girişimcilerin yaratacağı zenginlik açısından yabancı girişimci (yabancı sermaye) gelişmekte olan ülkeler için oldukça anlamlıdır. Bununla birlikte girişimciliğin taklit edilmesiyle birlikte başarılı girişimcilerin bulunduğu ekonomik çevrelerde daha hızlı geliştiği varsayıldığında, yerel girişimciler de yabancı girişimcilerin başarısını görerek işletme kurma adına cesaret kazanmaktadırlar.

Ekonomik, siyasal ve sosyal boyutlarıyla etkili olan küreselleşme sürecinin ortaya çıkardığı en önemli olgulardan biri, genellikle gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere doğru yapılan orta ve uzun vadeli sermaye ve teknoloji getiren “Doğrudan Yabancı Yatırımlardır-DYY”. DYY, ülke ekonomilerini ayakta tutan temel taşlardan birini oluşturmaktadır. Bu yönüyle DYY’ler hem ekonomik hem de politik çevrelerde ekonomik büyüme ve kalkınmanın gerçekleştirilmesi için gerekli ve önemli bir araç olarak kabul edilmektedir. OECD tarafından yapılan bir sınıflandırmaya göre, doğrudan yabancı yatırımlar ülke ekonomilerine, bilgi ve teknoloji transferi, girişimcilik kültürünün gelişmesi, uluslararası ticari entegrasyonda artış, yerel işletmelerin rekabetçi özelliklerini ve beşeri

sermaye birikimini arttırma gibi olumlu katkılar sağlamaktadır (OECD,2003:87).

Bu olumlu etkilerinden yararlanabilmek için dünya sistemi içinde Türkiye'nin belirgin bir fark oluşturması gerekmektedir. Yüksek büyüme ve alım gücü sürekli artan, genç çalışabilir ve tüketebilir bir nüfusa sahip olması Türkiye'nin en büyük farkı olmakla birlikte, bunlar gerekli ancak tek başına yeterli değildir. Yapılan çalışmalar göstermektedir ki; enflasyon, döviz kurları, kişi başına düşen GSYİH, emek gücü, faiz oranları ve ekonominin dışa açıklığı gibi makroekonomik göstergelerin yanı sıra, kurumsal faktörler de doğrudan yabancı yatırımlar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (İĞİAD,2008:74)

UNCTAD'ın 2011 Dünya Yatırım Raporu'na göre 2010 yılında Türkiye'ye uluslararası doğrudan yatırım girişleri bir önceki yıla göre % 8 artarak, 9.1 milyar Dolara yükselmiştir. Türkiye dünya genelinde en fazla uluslararası doğrudan yatırım çeken 27. ülke olurken; gelişmekte olan ülkeler arasında 14. sırada yerini almaktadır. 2010 yılında en fazla uluslararası doğrudan yatırım çeken ilk beş ülke sırasıyla ABD, Çin, Hong Kong-Çin, Belçika ve Brezilya'dır. ABD'ye yapılan yabancı yatırım girişleri 228,3 milyar Dolar ve Çin'e yapılan yabancı yatırım girişleri 105,7 milyar Dolar'dır. Rakamlar çarpıcı bir şekilde önümüzde durmaktadır.

Yatırım alanlarını yabancı sermayeye dolayısı ile yabancı girişimcilere çekici kılabilmek için bazı düzenlemeler gerekmektedir. Siyasal ve sosyal istikrarın sağlanması, enflasyonun düşürülmesi ve kayıt dışının önlenmesi bunların başında gelmektedir. Bununla birlikte bürokratik engellerin en aza indirilmesi gerekmektedir. Çünkü Türkiye'de yabancı sermayeli bir şirketin kuruluşunun uzun zaman alması yabancı sermayenin girişine engel olmaktadır.

Doğrudan yabancı yatırımların sektörel düzeyde göstereceği farklılıklar bütün boyutlarıyla çalışılmalı, sektörlerin özel durumları belirlenmelidir. Stratejik hedefle uyumlu olarak, öncelikli sektörler belirlenmeli ve bu sektörlerde yatırım çekmek için gerekli olan altyapı ve üretim faktörleri arzı geliştirmeli, kurumsal çerçevedeki eksiklikler bir an önce giderilmelidir. Seçilen sektörlerle ayrıcalıklı parasal teşvikler verilmemeli; ancak yatırımın büyüklüğü ve yaratılan istihdama göre vergi indirimleri sağlanmalıdır (Yılmaz,2007:16).

Yabancı yatırımcılar, Türkiye'nin yabancı yatırımları gerçekten istediğinden emin değildirler. Yabancı sermayenin bir devlet politikası olarak kabul görülmediğine ve bürokrasinin içine sinmediğine inanmaktadırlar. Yabancı yatırımcılar, Türkiye'nin sunduğu yatırım teşviklerinin, enflasyonu ve yüksek işgücü maliyetini telafi etmekte yetersiz kaldığına inanmaktadır (Halis vd.,2007:317).

Yabancı sermayenin ortak girişim şeklinde gelmesine olumlu katkıda bulunması açısından, yerli girişimcilere doğrudan yabancı yatırımları yakından tanımaları için yabancı girişimciler ile ilgili bilgi verilmelidir. Aksi halde işverenler yabancı sermayeye karşı temkinli davranacaklardır. Bununla birlikte, yabancı yatırımcıyı ülkeye çekecek alternatif yöntemler bulunmalı, karşılıklı olarak güven arttırmak amaçlanmalıdır. Özellikle günümüzde giderek önem kazanan fikri mülkiyet haklarının ve rekabetin korunmasına yönelik hukuksal sistem reforme edilmelidir.

Sonuç

Girişimciliğe yol açan ya da engelleyen faktörlerin ortaya konması ve ölçülmesi zordur. Bu konuda en ciddi çalışmalar OECD ve GEM tarafından yapılmaktadır. Yapılan çalışmaların sonucunda görülmektedir ki bazı toplumlar girişimcilik konusunda yüksek performans gösterirken, diğerlerinde aynı performans görülmemektedir. Sosyal bilimciler bu farkın oluşmasında “kültür” kavramının oynadığı rol üzerinde durmaktadırlar. Girişimcilik, iktisadi bir değer olmanın ötesinde, hem gerçekleştiği ortam hem de ortaya çıkardığı değişimci hareketlilik itibarıyla, toplumsal, kültürel ve politik dinamiklerle yakından ilişkilidir. Bu bağlamda, son yıllarda girişimcilik araştırmalarında toplumsal/kültürel boyut öne çıkmaktadır.

Toplumun dinamik unsurlarından biri olan girişimcilerin, üyesi oldukları toplumun kültüründen soyutlanmaları olası değildir ve girişimciler, yaşadıkları toplumdan etkilenecek bir takım değer yargıları edinmektedirler. Gelişmişlik boyutunda çağın önünde giden toplumlara bakıldığında, sahip oldukları girişimci sayısının fazla olduğu görülecektir. Aynı paralelde, bu toplumların sahip oldukları kültürel değerlerin de girişimciliği destekleyen boyutlarda olduğu görülmektedir.

Ekonomik büyümeyi hedefleyen ülkeler için, endüstriyel yapının iyileştirilmesi, rekabet gücünün artırılması, ekonomik büyümenin hızlandırılması, istihdamın artması ve gelir düzeyinin iyileştirilmesi için ekonomik yapının girişimci ve yenilikçi olması gerekmektedir. Bu nedenle, ekonomik ilerlemeyi sağlamak ve sık yaşanan krizlerden kurtulmak için Türkiye'nin günü kurtaran geçici çözümler değil, uzun vadeli bir çıkış yolu bulması gerekmektedir. Sunulan çözüm önerilerinden biri de girişimciliğin geliştirilmesidir. Bir ülkede girişimciliğin oluşturulması veya desteklenmesi için kullanılacak, kesin belirli yöntemler yoktur. Çünkü her ülkenin tarihsel gelişimindeki farklılıklar nedeniyle oluşan ekonomik, politik, sosyal ve teknolojik yapı değişiklik göstermektedir. Bu nedenle, bir ülkede girişimciliği açıklayan faktörler diğer bir ülke için geçerli olmayabilir.

GEM raporuna göre Türkiye'de her 100 kişiden sadece 12'si girişimci olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu girişimcilerin % 80'i iş bulamadığı, yani mecbur kaldığı için kendi işini kurmaktadır. Başka bir deyişle, her 100 kişiden sadece 1 veya 2'si girişimciliği kendine bir kariyer seçeneği olarak tercih etmektedir. Türkiye'nin kalkınma düzeyi için bu girişimcilik oranı oldukça düşüktür. Bunun nedeni olarak, Türkiye'nin kültürel yapısında girişimcilikten çok, mecburi bir garantıciliğin daha yaygın olduğunu ileri sürülmektedir. Ticaret kanunlarının çok ortaklı kuruluşların işleyişini tam teminat altına alamayışı, kayıt dışı ekonominin varlığı da dikkate alındığında, güçlü bir sermaye yapısının oluşmadığı ve yatırımların küçük teşebbüslerden ileri gidemediği görülmektedir.

Gerek mevcut tasarruf-yatırım açığının finansmanı gerekse yüksek katma değer elde edip yüksek kar marjlarıyla sermaye birikiminin tesis edilmesi için Türkiye yabancı girişimciye ihtiyaç duymaktadır. Çünkü Türkiye'de yaşanan eksiklik sadece finansman kaynağı değil, aynı zamanda bilgi görgü eldesi (know how) ve teknoloji transferi sağlanmasıdır. Gerçekleştirilecek yabancı yatırım, üretim, istihdam ve ihracat rakamlarının ötesinde,

çok uluslu şirketlerin teknoloji, yönetim birikimi ve mali deneyimlerinin ülkeye transferi için en etkin araç olacaktır.

Uluslararası piyasada büyük çaplı ve teknoloji yoğun yabancı yatırımları çekmek için ülkeler arasında ciddi bir rekabet vardır. Türkiye’de bu alandaki yatırımcılara kendisinden daha cazip olanaklar sunan ülkelerin gerisinde kalmamak için vergi ve teşvik alanlarındaki rekabete katılmak zorundadır. Eylem planı içinde ele alınan adımlardan ilki, yatırım ortamının uluslararası düzeye çıkarılması için hukukun üstünlüğü ilkesinin eksiksiz uygulanması ve etkin yönetimin devletin bütün kademelerine yayılmasıdır.

Kaynakça

- Alada, D.(2001). “İktisadi Düşünce Tarihinde Girişimcilik Kavramı Üzerine Notlar”, *I.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 23:47-52.
- Aytaç, Ö.(2006). “Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15:139-160.
- Aytaç, Ö. ve İlhan, S. (2007). “Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif. http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/articles/2007/18/Oaytac-Silhan.Pdf), Erişim Tarihi: 12.02.2012
- Çarıkcı, İ.H. ve Koyuncu, O. (2010). Bireyci-Toplumcu Kültür ve Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2(3):1-18.
- Coşkun, M. (2009). Kültürün Girişimciliğe Etkileri. <http://www.hrturkiye.com/index.php/kulturun-girisimcilige-etkileri/>. Erişim Tarihi: 18.02.2012.
- Demirel, E. ve Tikici, M. (2004). Kültürün Girişimciliğe Etkileri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*. ss. 49-58.
- Döm, S. (2006). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Erdoğan, N. (2007). Aile İşletmeleri Yönetim Devri ve İkinci Kuşağın Yetiştirilmesi. İGİAD Yayınları: 6.
- Ersoy, H.(2010). Kültürel Çevrenin Girişimcilik Tercihine Etkisi. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1):71-77.
- Global Entrepreneurship Monitor. (2010). “Entrepreneurship in Turkey 2010. <http://www.gemconsortium.org/docs/2280/gem-turkey-2010-report>” (09.03.2012).
- Global Entrepreneurship Monitor. (2011). 2011 Global Report. <http://www.gemconsortium.org/docs/2201/gem-2011-global-report>. (18.02.2012).
- Global Entrepreneurship Monitor. (2012). 2012 Global Report. <http://www.gemconsortium.org/docs/2645/gem-2012-global-report> (06.05.2013)
- Güney, S ve Nurmakhmatuly, A. (2007), “Kültürün Girişimciliğe Etkisi: Kazakistan ve

- Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Kültürlerarası Araştırma”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(18):62-86.
- Halis, M., Yıldırım, M., Özkan, B. ve G., Özkan. (2007). “Yabancı Girişimciliği Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma”, *Selçuk Üniversitesi, Karaman İ.İ.B.F. Dergisi*, 12(9):304-318.
- Hofstede, G. (1984). *Culture's Consequences: International Differences in Work Related Values*. Newburg: Park Sage Publications.
- İGİAD. (2008). Girişimcilik Raporu. İstanbul: İGİAD Yayınları:8.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). *Kültürel Psikoloji Kültür Bağlamında İnsan ve Aile, Sosyal Psikoloji Dizisi:2*, İstanbul: Evrim Yayınları.
- Keat, R., Abercrombie, N. (1991). *Enterprise Culture*. London and New York: Routledge.
- Kınay, H. F.(2006). *Girişimcilik Kalkınma ve Rekabet İlişkisi Kütahya'da Kobilerin Girişimcilik Profili*, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmış Yüksek Lisans Tezi.
- OECD. Measures of Restrictions on Inward Foreign Direct Investment for OECD Countries,
- OECD Economic Studies No. 36, 2003/1. Erişim Tarihi: 10.02.2012 <http://www.oecd.org/dataoecd/22/20/33638671.pdf> .
- Ören, K. ve M. Biçkes .(2011). Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri (Nevşehir'deki Yüksek Öğrenim Öğrencileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma). *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 16(3):67-86.
- Sabahattin, P.(2002), *Türkiye Nasıl Kurtarılabilir?* Ankara: Liberte Yayınları.
- Sargut, S.(2001), *Kültürlerarası Farklılaşma ve Yönetim*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Schumpeter, J. A.(1982), *The Theory of Economic Development*, E-book: Transaction Publishers. www.books.google.com. Erişim Tarihi:26.03.2010.
- Top, S. (2006). *Girişimcilik Keşif Süreci*, İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- TÜİK. (2011). Hanehalkı İşgücü Araştırması Aralık 2011 Dönemi, Sayı:56.
- TÜİK. Yıllık İş İstatistikleri. http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=30&ust_id=9. Erişim Tarihi: 15.02.2012.
- TÜSİAD. (2002). *Türkiye'de Girişimcilik*. Ankara: TÜSİAD Yayınları.
- Wagner, P. (2003). *Modernliğin Sosyolojisi*. Çev. Mehmet Küçük. Ankara: Ege Matbaacılık.

UNCTAD. (2011). World Investment Report 2011. Erişim Tarihi: 12.02.2012.

Yılmaz, K. (2007). Türkiye için Doğrudan Yabancı Yatırım Stratejisi'ne Doğru. ss.1-62. <http://www.yased.org.tr/webportal/Turkish/Yayinlar/Documents/DYYStrateji-TR.pdf> Erişim Tarihi: 15.03.2012.